

ДИСКУРСИВНІ СТАНДАРТИ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НАУКИ

*Ільченко Ольга Михайлівна,
д-р філол. наук, проф.*

Центр наукових досліджень та викладання іноземних мов НАН України

Розглянуто основні моделі реалізації дискурсивних стандартів англо-американської наукової прози як уніфікованих мовленнєвих конвенцій на структурно-архітектонічному та інтерперсонально-риторичному рівнях, виходячи зі специфіки втілення англо-американського інтелектуального стилю. Увагу зосереджено на аналізі маркерів лінійності, компресії, елементах англійського наукового лексикону та особливостях авторського "я". Наведено типові дискурсивні моделі та шаблони англійського наукового дискурсу як інституційного на матеріалі складових підрозділів англійської експериментальної наукової статті.

Ключові слова: інтелектуальний стиль; науковий дискурс; дискурсивний стандарт; дискурсивна модель; лінійність; компресія, авторське "я", науковий лексикон.

Роль англійської мови у сучасному світі позначається, у тому числі, і на зростанні кількості наукових публікацій англійською мовою, яка вже декілька десятиріч поспіль має статус міжнародної мови науки. Сьогодні ми говоримо про універсальні стандарти англо-американського наукового дискурсу, позаяк переважна більшість видавництва у світі є британо-американськими, або такими, що орієнтуються на зазначені стандарти. Зауважимо, що термін "англомовний науковий дискурс" є ширшим за "англо-американський науковий дискурс", адже останній стосується англійської мови її носіїв, а перший – так званої міжнародної англійської "інтермови", якою послуговуються як носії, так і не носії англійської мови. У нашому дослідженні ми виходимо із поняття так званого "інтелектуального стилю", тобто етноспецифічних особливостей вираження думки на письмі. До найбільш відомих дослідників інтелектуальних стилів належать Р. Каплан, Й. Гальтунг, Дж. Гіндс, У. Коннор [Kaplan 1966; Galtung 1985; Hinds 1987; Connor 1997]. Ми виходимо з тісного зв'язку дискурсивних та лінгвокультурних студій [Алефиренко 2013; Голубовська, Корольов 2011; Dijk 2011; Matsuda 2011; Макаров 2003; Красных 2002;], зокрема специфіки адресата й адресанта англо-американського наукового тексту.

Отже, метою даної статі є окреслення **дискурсивних стандартів** як уніфікованих мовленнєвих конвенцій англійської писемної мови науки та моделей їх реалізації у науковому дискурсі як інституційному типі дискурсу. **Актуальність** розвідки визначається нагальністю проблеми опанування англійською мовою науки задля написання наукових праць цією мовою, призначених для друку в закордонних та вітчизняних фахових виданнях. Тож **об'єктом** дослідження є англо-американський науковий дискурс, а **предметом** – дискурсивні стандарти сучасної писемної англійської мови науки, зокрема наукової статті, як утілення англо-американського інтелектуального стилю. Запровадження терміна "дискурсивний стандарт" та окреслення, опис і систематизація сучасних базових параметрів таких стандартів у англійській мові науки визначає **новизну** дослідження.

Ми розглядатимемо стандарти та моделі саме англо-американської мови науки (вживаючи термін "англійська мова науки" як синонім до "англо-американська мо-

ва науки"), виходячи, здебільшого, з міркувань мовного пуризму. Що тут мається на увазі? Передусім міркування збереження автентичності англійської мови, намагання уникнути ситуації, яку влучно описує Р. Блант стосовно так званої "японської англійської" (*Japlish*): "Слова – англійські, але вживаються вони за правилами японської мови." [Blount 2000, 187]. Те ж саме часто-густо стосується й "української англійської" (*Ukrlish*). Власне *дискурсивні стандарти* англійської мови реалізуються на *структурно-архітектонічному* та *інтерперсонально-риторичному* рівнях. Тут ідеться передусім про лінійний спосіб подання інформації та її компресію, майже повну відсутність дигресій, тобто відхилень від основної теми, особливості висловлення авторського "я" тощо. Специфіка вербального вираження думок (зокрема на письмі) виявляється у так званих інтелектуальних стилях: саксонському (переважно англо-американському), галльському (переважно французької), тевтонському (переважно німецькому) та японському. Потенційно можливим є існування периферійних стилів. Так, скандинавський стиль належать до проміжних між тевтонським та саксонським [Connor 1997, 16, 419–422; Galtung 1985]. Важливою ознакою інтелектуального стилю є співвідношення автор – читач, власне *writer responsibility* VS *reader responsibility* [Hinds 1987, 141]. Виявляється, що англо-американський інтелектуальний стиль більше орієнтується на читача (порівняно з японським, німецьким, фінським чи польським) та стосується більшої структурації тексту. З огляду на полікультурність світової наукової спільноти, не дивно, що представники різних країн утворили власні культурно специфічні моделі наукового дискурсу. Однак, коли вчені з різних країн спілкуються англійською мовою, а надто – надсилають статті до англо-американських наукових видавництв, праці науковців, для яких англійська мова не є рідною, часом відхиляються від публікації. Від авторів вимагають переробити статті чи монографії здебільшого не через проблеми зі змістом, а через певні мовні та структурно-риторичні невідповідності англо-американським дискурсивним стандартам. Так, звичайна для англо-американських наукових текстів лінійність (симетричність, інтеграція даних з обов'язковими поясненнями, ключові дефініції на початку тексту, наявність різноманітних структурних маркерів) є незвичною для німецькомовних наукових текстів, характерною ознакою яких є дигресивність – циклічність, повтори тощо. Ось типовий приклад "німецької англійської": "*With regard to the question whether the periphery could be involved and considering the possibility that the response may conceivably be inhibited, it seems likely that activation of neurotransmitters could prove to be inadequate to maintain the balance if, as it appears to be the case...*" [Kourilova 1993, 15].

Особлива роль в англо-американському інтелектуальному стилі належить таким маркерам *лінійності*, як індикатори:

1) *послідовності* наведення інформації та *підсумовування* (*first; second; next, last; finally; another; we start/begin with; we conclude by; in this section; as previously mentioned* тощо):

2) *уточнення, пояснення та перефразування* (*in other words; simply put; or rather; or better*):

3) *екземпліфікації* (*for instance; for example, e. g.*).

Важливу роль у формуванні дискурсивних стандартів англійської мови науки відіграє й *компресія*. У цьому сенсі показовими є наведені нижче типові приклади англомовного редагування:

~~end-result~~; ~~small in size~~; ~~a duration of 3 days~~; ~~basic fundamentals~~;

~~in an analysis, they found~~;

~~in such a manner – so~~;

~~in the form of – as~~;

~~by using – with~~;

~~recently done research – recent research~~;

~~the work performed~~; ~~the ideas which/that are described~~;

~~the images that represent information – the images representing information~~;

~~can result in reducing – can reduce~~;

~~is an illustration – illustrates~~;

~~As can be seen from table 7 – Table 7 shows~~;

~~may well continue to be – may remain~~;

~~in this paper we describe – the paper describes~~;

~~for the solution of the problem – to solve the problem /for solving the problem~~;

~~it is known that science affects the lives of people – science is known to affect the lives of people~~;

~~X is needed if one is to ...~~ ;

~~one can search it in Google – it is searchable in Google~~

~~information which has indirect bearing on the issue – information with indirect bearing on the issue~~;

~~There have been several long-run changes that have helped...~~;

~~X makes it possible for the users to compose – X enables users to compose~~;

~~It appears that it is The presence of young children that is seems to be the most important factor~~;

~~It is interesting to note – Interestingly~~;

~~It is surprising – Surprisingly~~;

~~But what is more serious is the fact that – more seriously~~;

~~It is a good idea to solve this problem – this problem is worth solving~~. [Darian 2012; Льченко 2010; Davidson 2001].

Суто мовними є проблеми неадекватного вживання ряду часто уживаних мовних одиниць англійського наукового лексику. Вважаємо за доцільне зазначити най-типовіші хиби та наголосити на важливості їх запобігання. По-перше, іменник *research* – дослідження – в англійській мові є незмінним. Це слово завжди уживається в однині для позначення як одного, так і багатьох досліджень: *one research* ; *a lot of research*. Слово *technique* (синоніми: *method*; *procedure*) – це "метод", а не "техніка" (техніка – це *technology*). Слово *decade* означає 10 років, *humanities* / *humanistic studies*) – це "гуманітарні науки" (на відміну від: *human sciences* – "гуманітарні та соціальні науки", "соціогуманітарні науки"; *humane* "гуманний"; "цивілізований"; *humanitarian (help)* – "гуманітарна (допомога)", *humanitarian* – "гуманіст"). *Annotation* – це "короткий коментар" (у книгах), а не "анотація", анота-

ція/резюме – це *abstract* або *summary*; автореферат дисертації – (*dissertation synopsis*). *Actual* – це фактичний, реальний, *actuality* – реальність; дійсність. "Актуальність дослідження" – це *scientific relevance*; або ж *timeliness*, актуальний – *high priority/timely*; "бути актуальним у науковому сенсі" – *to be high on research agenda; to show/to be of high scientific relevance*, "отримувати результати наукових досліджень/наукового пошуку" – *to obtain/to get (research) results* (а не *receive*). *It seems* – перекладається як "очевидно", "вочевидь"; *to consist (of)* – складатися (і)з; *to consist (in)* – полягати у чомусь. Такі важливі елементи наукового лексикону як "стосовно"; "щодо"; "коли йдеться/ідеться (про)"; "що стосується" мають цілу низку англійських еквівалентів: *regarding / in regard to / with regard to /as regards /in this regard; as to/ as for; as far as ... is/are concerned; speaking of; considering; touching; when it comes to; in this respect; for that matter*, а "з огляду на"; "на підставі"; "беручи до уваги"; "у світлі"; "з позиції"; "крізь призму" – *in (the) light of; from the perspective of; in view of; from the standpoint of; through the prism of*. У науковому сенсі, слово "особливості" має такі англомовні еквіваленти: *feature(s), trait(s); characteristic(s); specificity* (а не *peculiarities*). Особливу увагу слід звернути на такі контекстуально зумовлені мовні одиниці як:

to maintain

1) стверджувати;
2) тримати,
підтримувати

to suggest

1) пропонувати;
2) наводити на думку

to discover:

1) **pioneer**
робити відкриття;
(уперше) відкривати; винаходити;
2) **find (out) reveal** виявляти; знаходити

- 1) **actually** фактично; власне кажучи;
- 2) **in addition (,)** / **in addition to** крім цього; на додачу
- 3) **in fact (,)** насправді (маркує наступне заперечення);
- 4) **namely** а саме; тобто; себто;
- 5) **in conclusion (,)** підсумовуючи(,); у (кінцевому) підсумку.

Англо-американському науковому дискурсу притаманне вживання передусім експліцитного авторського "я" (*I think/believe/argue*), а також *pluralis auctoris* "we" (*we believe/argue*), та іноді – безособових зворотів типу (*It is believed; Arguably/ It is (sometimes) argued / It can/could be argued*). На особливу увагу заслуговує вживання мовної одиниці **to argue**:

think/believe уважати, гадати;

discuss дискутувати;

altercate; dispute; quarrel сперечатися;

to argue for – дискутувати; висувати аргументи за; виступати за;

to argue against – висувати аргументи проти, бути/виступати проти.

У даній статті ми розглядаємо специфіку дискурсивних стандартів на матеріалі англо-американських наукових статей. Насамперед зазначимо, що нині існує багато жанрів наукової статті – як традиційних (експериментальні та оглядові), так і нових (стаття-інтерв'ю, стаття-"обговорення за круглим столом" тощо). Ми зосереджує-

мося на традиційному піджанрі експериментальної наукової статті, в якій наводяться результати оригінальних досліджень. Зазвичай, структурно її побудовано таким чином: *анотація (abstract)*, *вступ (introduction)*, в якому визначається проблема, формулюється гіпотеза, справедливість якої слід перевірити, зазначається мета та короткі відомості про основні методи дослідження, а іноді й пояснення, чому обрано саме такі методи. Часом вступ містить огляд літератури з питання. Основне завдання вступу – привернути увагу до предмета, що розглядається. Дж. Зеппен виділяє таку модель вступу: мета → сучасний стан → проблема → розв'язання/вирішення → критерії оцінки [Zappen 1983, 125]. Певну відповідність даній моделі знаходимо в елементах моделі *CARS: Create a Research Space*, запропонованій Дж. Свейлзом та згодом розширеній ним:

Елемент 1 – визначення території (відповідає меті та сучасному стану питання): складається з аргументації актуальності дослідження та/або узагальнень та огляду попередніх досліджень. Обов'язковим є посилання на праці інших дослідників, чітке окреслення проблеми дослідження на тлі інших праць.

Елемент 2 – визначення ніші (відповідає проблемі): містить контраргументацію/визначення недостатності досліджень/ постановку питання/продовження традицій. Посилання на праці інших не є обов'язковим.

Елемент 3 – зайняття ніші (відповідає вирішенню проблеми та критеріям оцінки) – стосується визначення цілей дослідження. Обов'язковий елемент – описовий анонс проведеного дослідження. Може містити визначення гіпотези, анонс цінності найважливіших результатів дослідження, визначення дефініцій, окреслення структури статті, підсумовування методів дослідження [Swales 1998, 141; 2004].

У розділі *матеріали та методи (materials and methods)* наводяться відомості про використані матеріали, методика отримання даних, апаратуру та обладнання, а також хронологічний опис послідовних етапів експерименту. У розділі *результати (results)* подається чіткий опис отриманих даних, часто наводяться таблиці або графіки з відповідними коментарями. *Висновки (conclusions, concluding remarks; conclusions and implications; endnotes)*. Власне висновки робляться лише у цьому розділі і містять пояснення результатів, які можуть розглядатися у сенсі важливості здобутків порівняно з тими, про які йшлося в огляді літератури. Тут також можуть зазначатися труднощі, яких автори зазнали під час проведення дослідження, а також перспективи подальших розвідок. *Подяка (acknowledgements)* є усталеною етикетною складовою англо-американської наукової статті.

Інколи розділам **результати** або **висновки** передують розділ **обговорення** – *discussion*, у якому автор намагається переконати аудиторію в істинності власних думок. Іноді цей розділ об'єднується з розділом "результати" і подається як *results and discussion*. Поєднуються й такі розділи, як "обговорення" та "висновки" (*discussion and conclusions*). Зауважимо, що розділ *обговорення (discussion)* – це розділ, який останнім часом ігнорується науковцями США з огляду на конкурентну боротьбу, яка точиться під час отримання наукових грантів. Можливо, цей факт пояснює тенденцію щодо об'єднання розділу "обговорення" з іншими частинами експериментальної наукової статті.

Підсумуємо типові дискурсивні моделі реалізації дискурсивних стандартів в англійській мові науки у досліджуваному матеріалі. Назви складових вступу наведено відповідно до зазначеної вище моделі CARS Дж. Свейлза щодо вступної частини наукової статті.

	ВСТУП
1. Визначення території	<p><i>The central/core problem of ... is... .</i> <i>Recently, there has been growing interest in</i> <i>Few attempts have been made to</i> <i>X is attracting considerable interest due to... .</i> <i>There is a considerable amount of literature on</i> <i>The first investigations into</i> <i>In their seminal paper on..., A and B</i> <i>C [], notes /argues (that)... .</i> <i>The theory was first put forward in ... [1].</i> <i>N [2] has argued that</i> <i>Several recent studies [3, 4, 5, 13] have suggested that</i> <i>D [] reported/outlined/developed/mentioned/highlighted</i> <i>More details on this topic can be found in [].</i> <i>For a detailed review of ... see [].</i></p>
2. Визначення ніші	<p><i>However, these studies have not addressed the issue of However, ... is still poorly understood. However, ... has received little attention.</i> <i>However, there is still a need for... .</i> <i>Further work on this problem is, however, badly needed.</i> <i>There is no clear consensus on</i> <i>There is no general agreement on</i> <i>Few researchers have addressed the issue/problem of... .</i> <i>There are few papers dealing with this subject.</i> <i>Moreover, no attention has been paid to... .</i> <i>Previous work has only focused on</i> <i>Previous research has been limited to... .</i> <i>Most studies failed to address... .</i> <i>In the traditional/classical approach... .</i> <i>Their analysis/ previous research has not</i> <i>This is the first study, to our knowledge, to examine</i> <i>These results describe for the first time</i> <i>To the best of our knowledge,</i> <i>This ... is the most challenging aspect of</i> <i>The highly dynamic nature of ... raises a number of challenging issues related to... .</i> <i>The present study investigates</i></p>
мета дослідження	<p><i>In this study/paper we want to</i> <i>In this article, we</i> <i>The main focus of this article is</i> <i>The aim of our/this research/ work/ study is to... .</i> <i>This paper/study addresses /outlines/ presents/ demonstrates a new</i></p>

	<p><i>We address/analyze/ present/ consider/describe</i> <i>This paper argues that</i> <i>In this survey, we analyze, compare and contrast</i> <i>The main questions addressed in this paper are</i> <i>Within this framework,</i> <i>We believe that we have found/developed/designed an innovative/ a cutting-edge/novel/new/guaranteed solution to</i> <i>I would seem/appear that...</i> <i>X may be responsible for Y.</i></p>
3. Зайняття ніші	
дефініції	<i>The term /acronym X means / is defined as</i>
методи	<p><i>The method used is as described by E [].</i> <i>We use the variation of X's procedure. Specifically, in our procedure, we... .</i> <i>This approach allows us to investigate X .</i> <i>This technique allows X to be investigated.</i></p>
структура статті	<p><i>We start by noting</i> <i>We begin by examining.... .</i> <i>First, we...</i> <i>Second,</i> <i>Third,</i> <i>The next step</i> <i>Finally,</i> <i>The paper is organized as follows.</i> <i>For reasons of space, X is not addressed.</i> <i>More details on this will be given below.</i> <i>Once/as soon as/ after X had been done, we then did Y.</i></p>
	РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ
успішність проведеного дослідження	<p><i>We showed that This is mostly due to However,</i> <i>(Overall), the results of this study show that...</i> <i>The data is broadly consistent with the major trends in the literature as to</i> <i>The attempted investigation proved to be a success.</i> <i>Our tentative data suggest that the theory holds.</i> <i>This solution improves/advances/enhances...</i> <i>Table 1 / Figure 1 shows / compares / highlights/ lists / details / proves/ illustrates / indicates... .</i> <i>We compare</i> <i>Let's compare</i> <i>The data indicate that</i> <i>Our results would seem to indicate</i> <i>We believe that....</i> <i>This result shows/demonstrates/ proves/ highlights/stresses</i> <i>In contrast to ..., we... .</i> <i>Despite (the fact that) ... we believe</i> <i>Although... .</i></p>

	<p><i>It can thus be reasonably assumed... .</i> <i>Another possible explanation for this is... .</i> <i>We cannot rule out that X may have influenced Y.</i> <i>Presumably,</i> <i>I/we argue/believe that... .</i> <i>Note that</i> <i>It appears possible that... .</i> <i>It seems likely that... .</i></p>
<p>чого не вдалося досягти</p>	<p><i>On the other hand...</i> <i>X could be explained by... . Another explanation could be... .</i> <i>No final decision between all these various alternatives is possible at present.</i> <i>The most likely explanation of the negative finding is</i></p>
<p>неочікувані результати</p>	<p><i>Interestingly/Importantly,</i> <i>Unexpectedly, /Surprisingly,</i> <i>This finding was unexpected and suggests</i></p>
<p>недоліки проведеного дослідження</p>	<p><i>The study has a number of possible limitations.</i> <i>The results of our survey indicate a clear lack of</i> <i>In contrast to some reports in the literature, there were</i></p>
	<p>ВИСНОВКИ</p>
<p>значущість результатів</p>	<p><i>(In this paper) we have presented/described... .</i> <i>In this article, we have surveyed/presented a comprehensive survey of... .</i> <i>The findings confirm/corroborate/ validate... .</i> <i>Our research suggests that... .</i> <i>Our method/technique/procedure could be applied to... .</i> <i>We could/can conclude that...</i> <i>It can/could be concluded... .</i> <i>The results are of practical relevance.</i></p>
<p>майбутні дослідження</p>	<p><i>We leave ... for future work.</i> <i>Our future work will focus/concentrate on studying/enhancing... .</i> <i>Further studies... .</i></p>
<p>подяки</p>	<p><i>Support for this research ... was provided by</i> <i>The author would like to acknowledge the support from</i> <i>The authors would like to thank /We thank Dr. Z for... .</i> <i>We also thank Prof. Y for his ongoing collaboration with this research project.</i></p>

Наведемо типовий зразок-шаблон англо-американської наукової статті, укладений нами на підставі багаторічних досліджень наукової прози.

Introduction

Recently, N et al. [] have highlighted the importance of... .

To the best of our knowledge, M et al.[] provide the only previous analysis of... . They show that.... . In a related work, R [] show... . However, they fail to... . These shortcomings motivated the research community to look for alternative

Our work aims to fill the void in this space by providing Specifically, we study We also study Finally, we identify and discuss

The rest of the article is organized as follows. We first describe We follow this with an analysis of Then we evaluate We then relate our findings to the current state of ... and discuss limitations of our findings. Finally, we outline how ... can benefit from our studies and conclude the article.

At its core, Some authors suggest ... [; ;]. Other authors suggest... [;]. Hence, Unlike the current Thus Similar to For example, ...

In this article, we build a simple model For instance, Thus, At the same time, it can be used to It can also be used to This is possible because we can use

We start with the premise that In our model, We identify Table 1 provides a description of each type of Additionally, one could consider However, we have chosen to

Results

Figure 1 illustrates In the setting depicted in Figure 1a, for, instance, On the other hand, Due to ... it could

For our analysis, it is more interesting to consider This is because ... thus we employ Further, we... . Our setting eliminates the possibility of ... but does not affect our conclusions about

In our model, we assume that The latter assumption does not reflect the current In this case, However, Thus,

Additionally, we assume This reflects the current situation Nevertheless, In addition, Even though ... we believe that

In this section, we We limit our analysis to This could be This simplifies our analysis but does not affect the generality of our results, since in practice In Fig. 2, Strictly speaking, However, We see from Fig. 2 that We compare Table 3 summarizes

Discussion

We showed that This is mostly due to However, This is a trend we currently see If ... could ..., then ..., which will One could imagine Alternatively,

We end this section by pointing out

In this section, we discuss Our preceding analysis implies Thus, In order to be useful, For instance, In addition, Moreover, For example, Therefore, Furthermore, This ... is necessary for

Conclusions

In this article, we evaluated We showed In addition, we showed Even though ..., we This explains We also illustrated Additionally, our analysis suggested that For instance, Thus, Finally, we pointed out that In particular, For instance, Hence,

Additionally, we showed Therefore, Further studies

This work was supported in part by

Отже, у даній праці ми окреслили сучасні дискурсивні стандарти англійської наукової прози та навели моделі їх реалізації в англо-американській експериментальній науковій статті. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у дослідженні жанрової та фахової специфіки дискурсивних стандартів на матеріалі як англійської, так і інших етнічних мов, зокрема в аспекті оптимізації викладання мов для спеціальних цілей [Назаренко 2013]. Таким чином, ця розвідка має також істотний лінгвопедагогічний потенціал.

Рассмотрены основные модели реализации дискурсивных стандартов англо-американской научной прозы как унифицированные речевые конвенции на структурно-архитектоническом и интерперсонально-риторическом уровнях, исходя из специфики реализации англо-американского интеллектуального стиля. Внимание акцентируется на анализе маркеров линейности, компрессии, элементах английского научного лексикона и особенностях авторского "я". Приведены типичные дискурсивные модели и шаблоны англоязычного научного дискурса как институционального на материале основных разделов английской экспериментальной научной статьи.

Ключевые слова: интеллектуальный стиль; научный дискурс; дискурсивный стандарт; дискурсивная модель; линейность; компрессия, авторское "я", научный лексикон.

The present paper addresses basic discourse models that reflect discourse standards of the English language of science. Such standards involve two types of conventional linguistic devices: structural (architectonic) and interpersonal that express the so-called Anglo-American intellectual style. Emphasized here are linearity and compression devices, specific lexical bundles, and conveying authorial voice in English scientific discourse. Typical standardized discourse models, academic vocabulary, and formulaic language are elucidated. Relevant templates are suggested for writing experimental articles within the framework of the language of science as institutional type of discourse.

Key words: intellectual style; scientific discourse; discourse standard; discourse model; linearity; compression; authorial voice; academic vocabulary.

Література:

1. *Алефиренко Н. Ф.* Лингвокультурология. Ценностно-смысловое пространство языка : [учеб. пособие] / Н. Ф. Алефиренко. – [2-е изд.]. – М. : Наука, Флинта, 2012. – 288 с.
2. *Голубовська І. О.* Актуальні проблеми сучасної лінгвістики: (курс лекцій) : [навч. посібник] / І. О. Голубовська, І. Р. Корольов – К. : ВПЦ "Київський університет", 2011. – 223 с.
3. *Льченко О. М.* The language of science. Англійська для науковців. Семантика. Прагматика. Переклад : [підр.] / Ольга Михайлівна Льченко. – [2-е вид., доопрац.]. – К. : Наукова думка, 2010. – 289 с.
4. *Красных В. В.* Этнопсихолінгвістика и лингвокультурология / В. В. Красных. – М. : Гнозис, 2002 – 284 с.
5. *Макаров М. Л.* Основы теории дискурса / М. Л. Макаров. – М. : Гнозис, 2003. – 280 с.
6. *Назаренко А. Л.* Проблемы оптимизации понимания и преподавания языка для специальных целей / А. Л. Назаренко. – [3-е изд.]. – М. : Книжный дом "ЛИБРОКОМ", 2013. – 128 с.
7. *Blount R.* Tasty character is our criterion / R. Blount // *Gourmet*. – 2000. – № 11. – P. 186–188.
8. *Darian S.* Impact: writing for business, technology and science (Стратегії впливу: секрети ділового та фахового письма) / S. Darian, O. Ilchenko. – К. : Академперіодика, 2012. – 232 с.
9. *Davidson W.* Business writing: what works, what won't : [revised edition] / W. Davidson. – St. Martin's Griffin, May 2001. – 320 p.
10. *Dijk T. van.* Discourse studies: a multidisciplinary introduction / Teun van Dijk. – Second Edition. – SAGE Publications Ltd, 2011. – 432 p.
11. *Connor U.* Contrastive rhetoric. Cross-cultural aspects of second-language writing / U. Connor. – Cambridge University Press, 1997. – 201 p.
12. *Galtung J.* Struktur, Kultur und intellektueller Stil / John Galtung // *Das Fremde und das Eigene*. – Munich : Iudicium Verlag, 1985. – P. 151–193.

13. *Kaplan R. B.* Cultural Thought Patterns in Intercultural Education / Robert B. Kaplan // *Language Learning*. – 1966. – № 16. – P. 1–20.
14. *Hinds J.* Reader Versus Writer Responsibility: a New Typology / J. Hinds // *Writing across languages: analysis of L2 text*. – Reading : Addison-Wesley, 1987. – P. 141–152.
15. *Kourilova M.* Epistemic modality in written scientific discourse / M. Kourilova // *UNESCO ALSSED-LSP Newsletter*. – 1993. – Vol. 15, № 2. – P. 4–18.
16. *Matsuda A.* Globalizing Writing Studies: The case of US Technical Communication Textbooks / Aya Matsuda // *Written Communication*. – April 2011. – Vol. 28, No. 2. – P. 172–192.
17. *Zappen J. P.* A Rhetoric for Research in Sciences and Technologies / James P. Zappen // *New essays in technical and scientific communication: research, theory, practice*. – Farmingdale : Baywood, 1983. – P. 123–138.
18. *Swales J.* Genre analysis. English in academic and research settings / John Swales. – Cambridge : Cambridge University Press, 1998. – 260 p.
19. *Swales J.* Research genres: explorations and applications / John Swales. – 2nd printing. – N. Y. ; Cambridge : Cambridge University Press, 2004. – 324 p.